

PAPER DETAILS

TITLE: Türkiye'de Ergen Gruplarında Okul Terki ve Riskli Davranışlar Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi: Bir Meta Analiz Çalışması

AUTHORS: Hilal Yılmaz,Gökhan Gümüş,Necip Doruk

PAGES: 685-708

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3304939>

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEDF)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2024, 24(2), 685 – 708. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024.-1336923>

Türkiye’de Ergen Gruplarında Okul Terki ve Riskli Davranışlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Bir Meta Analiz Çalışması

Investigation of The Relationship Between School Leaving and Risky Behaviors In Adolescent Groups
In Turkey: A Meta-Analysis Study

Hilal YILMAZ¹ , Gökhan GÜMÜŞ² , Necip DORUK³

Geliş Tarihi (Received): 02.08.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 02.04.2024

Yayın Tarihi (Published): 24.06.2024

Öz: Okul terki, eğitim süreci içindeki bir bireyin okulun geliştirici ortamından uzaklaşması veya dışlanması olarak nitelenebilir. Öğrenciler çeşitli durumlar nedeniyle okul terki riski ile yüz yüze kalabilmektedir. Örnek olarak akranları ile ilişkileri sorunlu olan bir öğrenci zaman içinde okuldan uzaklaşabilir. Bu açıdan bakıldığında okul terkinin olası birçok sebebi olabilir. Ancak bu araştırma öğrencilerin okul terki eğilimini riskli davranışlar üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Çünkü riskli davranışlar öğrencilerin okul ve sınıf ortamında arkadaşlarıyla birlikte oluşturma ihtimali en yüksek davranış örüntülerindendir. Bu amaçla bu çalışmada okul terki ve riskli davranışlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. Meta-analiz alanyazında toplanmış nicel verileri bir araya getirerek genel bir sonuç elde etmeyi amaçlayan nicel bir araştırma yöntemidir. Meta-analiz süreçlerinde etki büyüklüğü katsayıları meta-analizin temelini oluşturur. Alanyazında korelasyonel araştırmaların etki büyüklüğünü hesaplamak için genellikle Fisher’in Z katsayısı kullanılmaktadır. Bu çalışmada da bu katsayı, orman grafik ve huni grafik yardımıyla incelenerek analiz sürecinin yürütülmesine karar verilmiştir. Bu amaçla analizler, Comprehensive Meta-Analysis (CMA) yazılımının 3. sürümü kullanılarak yapılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde okul terki ve antisosyal davranışlar ile alkol kullanımı, sigara kullanımı, intihar eğilimi ve riskli beslenme davranışları arasında genel olarak orta düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde okullarda riskli davranış eğiliminin artması durumunda okul terki riskinin de artabileceği buna ek olarak okul terkinin yaşanması durumunda bireylerin gelişimsel fırsatları kaçırabileceği söylenebilir. Bu açıdan okul terkinin azaltılması için riskli davranışlara yönelik çalışmalar önemli bir adım olabilir.

Anahtar Kelimeler: Ergenler, Okul terki, Riskli davranışlar, Meta-analiz

&

Abstract: The alienation or exclusion of an individual from the school environment during the educational process can be described as school dropout. Students may face the risk of school dropout due to various situations. For example, a student who has troubled relationships with his peers may move away from school over time. Among these possible reasons, this study aims to examine. However, this research aims to examine students' tendency to drop out through risky behaviors. Because risky behaviors are among the behavior patterns that are most likely to occur with their friends in the school and classroom environment. For this purpose, meta-analysis method was used in this study in order to reveal the relationship between school dropout and risky behaviors. Meta-analysis is a method that aims to obtain a general result by bringing together quantitative data collected in the literature. In meta-analysis processes, effect size coefficients form the basis of the meta-analysis process. In the literature, Fisher Z coefficient is generally used to calculate the effect size of correlational studies. In this study, it was decided to carry out the analysis process by examining this coefficient, forest graph and funnel graph.. For this purpose, analyzes are performed using 3 versions of Comprehensive Meta-Analysis (CMA) software. When the results of the analysis were examined, it was determined that there was a moderately significant relationship between school dropout and antisocial behaviors, alcohol use, smoking, suicidal tendencies and risky eating behaviors. When the findings are evaluated, it can be said that if the risky behavior tendency increases in schools, the risk of school dropout may increase, in addition, further, the results indicate that individuals who drop out may miss critical developmental opportunities. In this respect, studies on risky behaviors can be an important step in reducing school dropout.

Keywords: Adolescents, Dropouts, Risky behaviors, Meta-analysis

Atıf/Cite as: Yılmaz, H., Gümüş, G. & Doruk, N. (2024). Türkiye’de ergen gruplarında okul terki ve riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi: Bir meta analiz çalışması. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 685-708. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024.-1336923>

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Doktora Öğrencisi Hilal YILMAZ, Hacettepe Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD., ylmz.hll.95@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7015-0088

² Sorumlu Yazar: Arş. Gör. Gökhan GÜMÜŞ, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ABD., gokhangumus2357@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4161-0425

³ Doktora Öğrencisi Necip DORUK, Gazi Üniversitesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ABD., necipd555@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0449-6053

1. GİRİŞ

Okulların bireylerin gelişimlerini çoklu yönde olumlu olarak etkilediği ve geleceğinin şekillenmesinde önemli bir payı olduğu söylenebilir. Örgün eğitim kurumları olan okullar, öğrencilerine kendi yaşantıları yoluyla istendik ve kalıcı şekilde olumlu davranışlar kazandırmayı hedeflemektedir (Ertürk, 1972; Tutaş & Sezer, 2023). Bu sayede sağlıklı bireyler ve sağlıklı bir toplumun varlığından söz edilebilir. Ancak bu hedefin gerçekleşebilmesinde belirleyici etmenlerden biri de hiç şüphesiz ki okula bağlılıktır.

Tüm eğitim basamaklarında öğrencilerin, bulundukları eğitim kademesini başarı ile tamamlayıp gerekli becerileri kazanması beklenen ve istendik olan durumdur. Ancak dünyada ve ülkemizde her yıl birçok öğrenci okul terki problemi ile karşı karşıya kalmaktadır. Avrupa Birliği verilerine göre, 2015 yılında üye ülkelerde 18–24 yaşındakiler arasında okuldan erken ayrılma oranları yaklaşık %11 seviyesindeyken, bu oran Türkiye’de %32 civarındadır (Statistical Office of the European Communities [EUROSTAT], 2022; akt. Aras & Özer, 2023). Millî Eğitim Bakanlığı 2021-2022 yılı verilerine göre toplam 70.383 okul/kurumda kayıtlı 19.155.571 öğrenci bulunmaktadır. Potansiyel olarak her öğrencinin çeşitli sebeplerle yaşayabileceği muhtemel okul terki riski görmezden gelinmeyecek bir seviyededir.

Bireysel, toplumsal, ekonomik, kültürel ve daha birçok alanda etkileri bulunan (Schargel & Smink, 2001) okul terkinin ilgili alanyazından farklı tanımları olmakla birlikte, McWhirter ve diğerlerine (2004) göre okul terki, bir öğrencinin kendisini eğitsel bir gelişim testine hazırlamadan bir programdan ayrılması, mezuniyetin gerektirdiği diplomaya sahip olamamasıdır. E-okul verilerine göre ise, “ortaöğretimde ikinci kez sınıf tekrarı yapmak durumunda kalan, açık liseye geçiş yapan, öğrenim hakkını kullanmayan, kendi isteği ile öğrenim dışına çıkan, yurt dışına çıkan ve vefat eden bütün öğrenciler” okul terki kapsamında değerlendirilmektedir (Öğülmüş vd., 2013; Emiroğlu & Gençtanırım-Kurt, 2023). Yukarıda verilen tanımlar göz önünde bulundurulduğunda okul terkinin olası nedenlerini açıklamak üzere çalışmanın bir diğer kavramı olan riskli davranışların ele alınması uygun olacaktır.

Alikaşıfoğlu ve Bilimdalı (2008) riskli davranışları, doğrudan ya da dolaylı olarak gençlerin sağlıklarını, iyilik hallerini ve yaşamlarını etkileyen bununla birlikte potansiyel olarak olumsuz sonuçları olabilecek davranışlar olarak tanımlamaktadır. Buna göre madde kullanımı, şiddet, güvensiz cinsel ilişki ve okul terki ergenlik çağında sıkça rastlanan ve halk sağlığı sorunu olarak kabul edilen riskli davranışlardır (Tanrıku, 2015; Baltacı & Bacanlı, 2020). İlgili alanyazında riskli davranışların tanımlanmasında ve açıklanmasında sıklıkla Problem Davranış Kuramı (Jessor, 1977) kullanılmaktadır. Riskli davranışlar Problem Davranış Kuramı açısından ele alındığında, problem (riskli) davranış, yasal ve sosyal normlara aykırı olan, baskın olan kültür tarafından onaylanmayan, otoriteye karşı olan, toplumsal yapı içerisinde problem olarak ifade edilen davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Jessor, 1977; Gençtanırım-Kuru, 2010).

Yukarıda verilen bilgilerden hareketle okul terkinin yaygın bir problem olarak karşımıza çıkıyor oluşu, eğitimcilerin ve bu konuda çalışan uzmanların dikkatini çekmiş ve bu durumun nedenlerini belirlemek ve engellemek adına önleyici rehberlik çalışmaları üzerine yoğunlaşmıştır. Lei ve diğerleri (2018) tarafından alanyazın taraması yoluyla yapılan çalışmada okula bağlanma ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelenen birçok çalışmanın tutarsız sonuçlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaya ve Boyraz (2020) tarafından akademik başarı ve okul bağlılık alanında bir meta-analiz çalışmasında okul bağlılığı yüksek olan öğrencilerin akademik başarılarının da olumlu etkilendiği, akademik başarı ve okul bağlılık arasında zayıf, pozitif bir korelasyon olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Janosz ve diğerleri (2008) tarafından yapılan çalışmada erkek çocuklarının kız çocuklarına göre daha yüksek düzeyde okul terki davranışı riski taşıdığına ulaşılmıştır. Washington’a (2001) göre okul terki davranışı gösterme riski olan öğrenciler disiplin problemleri, devamsızlık ve akademik başarı düşüklüğü problemi olan öğrencilerdir.

Yerli alanyazında ise okul terki davranışı ile birlikte gelen riskli davranışların ilişkilerine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Özer, 1991; Şirin vd., 2009; Uysal, 2007). Yapılan çalışmaların sonuçları incelendiğinde okul terki davranışının riskli davranışlarla ilişkisinin yüksek olduğu saptanmıştır. Kızmaz’a (2006) göre eğitimin üç temel işlevi vardır. Bunlar; sosyal denetim unsuru olarak okul,

kültürlenme mekânı olarak okul ve geleceği yönelik bireylere misyon ve meslek kazandırma amacıyla okulun varlığı şeklinde ele alınabilir. Eğitimin bu üç temel işlevi göz önüne alındığında, öğrencilerin okul terki davranışı göstermesi ve eğitim hayatından yoksun kalmasının sonuçlarının da bu bağlamlarda getireceği risklerin incelenmesinin gerekli olduğu söylenebilir.

Eğitim sistemi içerisinde okul terki davranışında bulunma ve riskli davranışlar ilişkisi okul psikolojik danışmanlarının çalışma alanlarına girmektedir. Dolayısıyla bu sorunun çözümüne yönelik çalışmalar öğrencilerin tüm yönleriyle gelişmelerini hedefleyen çağdaş eğitim psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin çalışma alanı kapsamında incelenebilir (Özer vd., 2011).

1.1. Araştırmanın amacı ve önemi

Yerli alanyazında ergenlerin riskli davranışları ve okul terkinin meta-analiz yöntemi ile incelendiği bir çalışmanın olmaması sebebiyle bu çalışmanın amacı, ülkemizde ergenlerde okul terki ve riskli davranışlar arasındaki ilişkileri konu alan çalışmaların meta-analiz yöntemi ile incelenmesidir. Bu yönüyle yapılan çalışmanın riskli davranışlar ve okul terki arasında gerçekleştirilen çalışmaları bütüncül bir yaklaşımla ele almasının, bu alanda çalışmalar yapan araştırmacılara yol göstereceği bununla birlikte konuyla ilgili yapılacak olan önleyici rehberlik çalışmalarına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırma sürecinde alanyazında okul terki ile ilgili yapılan çalışmalar incelenerek okul terkinin çeşitli riskli davranışlar ile ilişkisini ortaya koymak amacıyla nicel veri analiz yöntemlerinden olan meta-analiz modeli kullanılmıştır. Meta-analiz yöntemi alanyazında ortaya konan bilgi ve birikimlerin sistematik ve istatistiksel olarak bir araya getirilmesi için kullanılan bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2016; Cooper vd., 2009). Meta-analiz yöntemi alanyazında ortaya konan bilgi birikiminin sistemli bir şekilde derlenmesini sağlayan istatistiksel bir yöntem olduğundan alanyazın taramasının ve istatistiksel yöntemlerin kapsamlı bir birleşimidir (Şen, 2019). Bu sebeple araştırma sürecinde ilk olarak alanyazın incelenerek veriler toplanmıştır. Sonrasında verilerin istatistiksel olarak analiz edilme sürecine geçilmiştir.

2.2. Veri toplama süreci

Meta-analiz sürecinde veri toplamak için açık veri erişimine sahip olan ve birçok araştırma alanına aynı anda ulaşmayı sağlayan “Google Akademik Arama Motoru” “Baidu Schoolar” ve “YÖK Tez Dizini Arama Motoru” kullanılmıştır. Bu süreç içerisinde aşağıdaki kriterler kullanılarak arama yapılmıştır:

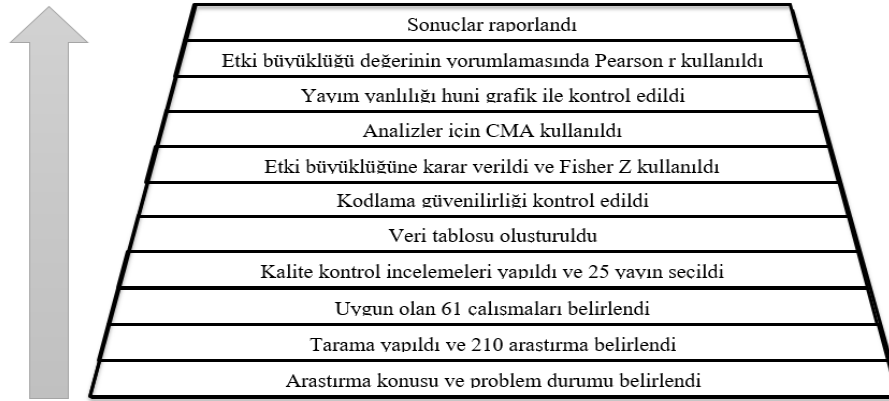
1. Akademik arama motorlarında “Okul Terki”, “Riskli Davranışlar” ve “Ergenlik” kelimeleri ve bu kelimelerin İngilizce karşılıkları eş zamanlı olarak aratılmıştır. Bu aşamada arama motorları 2017 – 2023 aralığında sınırlandırılmıştır.
2. Çıkan sonuçların özetleri incelenerek çalışmaların bu araştırmaya uygunluğu yöntem ve örneklem açısından değerlendirilmiştir. Ergen grubu dışında çalışılan araştırmalar ile nitel veri analiz yöntemlerini kullanan araştırmalar bu araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

Araştırmaya dahil etme kriterleri belirlendikten sonra aşağıdaki süreç izlenerek araştırmanın veri seti oluşturulmuştur:

1. Bu çalışmada alanyazında 2017 – 2023 yılları arasında yayımlanan ergenlik dönemindeki bireylerin okul terki ve riskli davranışları konusunda yapılan 210 araştırma incelenerek bu araştırmalar içerisinde konu ve kapsam olarak uygun olan 61 yayın belirlenmiştir.

2. Bu 61 yayın içerisinde veri analiz yöntemi olarak farklılaşan ya da araştırma kapsamında kullanılan korelasyonel bulgularını vermeyen 36 çalışma araştırma dışında tutulmuş böylece 25 çalışma meta-analiz sürecine uygun bulunmuştur.
3. Tekrarlı araştırmalarda makale türünde olan yayın araştırmaya eklenmiştir. Bu işlemler sonucunda 17 tez ve 8 makaleden oluşan toplamda 25 araştırmayı kapsayan bir meta-analiz süreci yürütülmüştür. Bu kapsamda 14989 ergenden oluşan örneklem grubuna ulaşılmıştır.

Yukarıda verilen adımlara uygun olarak veri toplama süreci Şekil 1’de gösterilen aşamaları takip ederek yürütülmüştür.

Şekil 1. Meta-Analiz İçin Akış Şeması

Şekil 1’deki işlemler sonucunda alanyazında okul terki ve antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı, intihar ve riskli beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi ortaya koyan yayınlara dair Tablo 1’deki veriler elde edilmiştir.

Tablo 1.

Meta-Analiz Sürecinde Kullanılan Yayınlardan Elde Edilen Veri Seti

Çalışma	Okul Terki ile İlişki (r)					
	N	Anti Sosyal Davranış	Alkol Kullanımı	Sigara Kullanımı	İntihar Eğilimi	Riskli Beslenme Alışkanlığı
1. Körük (2017)	188	,42*	,16*	,34*	,32*	,26*
2. Coşkun (2018)	545	,09*	,08	,19*	,21*	,22*
3. Şimşek ve Çöplü (2018)	259	,44*	,29*	,41*	,28*	,23*
4. İzgi (2018)**	244	,63*	,64*	,48*	,28*	,02
5. Bedirhanbeyoğlu (2018)**	470	,39*	,17*	,24*	,27*	,37*
6. Doğan (2018)**	331	,43*	,48*	,39*	,29*	,22*
7. Sandıkçı (2018)**	550	,45*	,48*	,46*	,22*	,17*
8. Kaya, Bedir ve Kaval (2019)	450	,38*	,33*	,35*	,35*	,16*

Tablo 1. Devamı*Meta-Analiz Sürecinde Kullanılan Yayınlardan Elde Edilen Veri Seti*

9. Karaca (2019)**	467	,29*	,24*	,22*	,24*	,27*
10. Akyüz-Uçar (2019)**	865	,45*	,45*	,45*	,54*	,22*
11. Cincik (2019)**	338	,25*	,13*	,25*	,28*	,20*
12. Sever ve Tunç (2020)	433	,41*	,26*	,35*	,20*	,32*
13. Talu ve Gümüş (2020)	392	,41*	,31*	,40*	,31*	,23*
14. Öngören (2020)	4225	,36*	,29*	,37*	,33*	,31*
15. Mustafayeva (2020)**	113	,42*	,35*	,16	,37*	,30*
16. Yazıcıoğlu (2020)**	646	,29*	,12*	,25*	,31*	,22*
17. Şerif (2020)**	407	,35*	,17*	,31*	,40*	,41*
18. Talu ve Gümüş (2021)	348	,43*	,37*	,43*	,37*	,26*
19. Gürtepe (2021)**	463	,42*	,39*	,37*	,33*	,21*
20. Hayta (2021)**	551	,34*	,48*	,47*	,16*	,11*
21. Yazgan (2020)**	337	,33*	,14*	,21*	,26*	,14*
22. Haylı (2022)**	952	,40*	,28*	,27*	,24*	,11*
23. Akyollu (2023)**	250	,70*	,54*	,47*	,56*	,43*
24. Budak (2023)**	675	,47*	,44*	,52*	,34*	,33*
25. Torunoğlu (2023)**	490	,50*	,50*	,50*	,42*	,36*

* p<,05; ** Tez

Tablo 1’deki bulgulara göre araştırma örneklemini 25 yayından birleştirilen 14989 kişilik ergenden oluşmaktadır. Öngören (2020) tarafından yapılan araştırma 4225 kişilik örneklemini ile araştırma sürecinde %28,18’lik oran ile en çok temsil edilen yayındır.

2.4. Verilerin analizi

Araştırma sürecinde ilk olarak araştırmaya dahil edilen yayınlar için bir Microsoft Excel dosyası üzerinden bir kodlama şablonu oluşturulmuştur. Oluşturulan şablona yayının atıf bilgisi, örneklem büyüklüğü, korelasyon katsayısı ve korelasyon yönü bilgisi eklenmiştir. Daha sonra veriler Comprehensive Meta-Analysis (CMA) yazılımının 3. sürümü ile oluşturulan analiz dosyasına aktarılmıştır. Her değişken için CMA yazılımında ayrı ayrı veri yapıları oluşturulmuştur. Meta-analiz sürecinde kullanılacak etki büyüklüğü katsayısı önemlidir. Alanyazında meta-analiz sürecinde kullanılan çeşitli etki büyüklüğü katsayıları olduğu gözlenmiştir. Cohen’in d’si, Hedges’in g’si, Glass’ın deltası ve Fisher’in Z’si meta-analiz sürecinde kullanılabilecek etki büyüklüğü katsayılarından bazılarıdır. Şen ve Yıldırım (2020) tarafından korelasyonel araştırmalarda Fisher’in Z’sinin kullanılması önerilmiştir. Analiz öncesinde kullanılacak modele (sabit etkiler – rastgele etkiler) karar verebilmek için homojenlik testi yapılmıştır. Q, I² ve p değerleri incelenmiştir. Homojen yapı gösteren veriler için sabit etkiler, heterojen yapı gösteren veriler için rastgele etkiler modelleri kullanılmıştır. Buna ek olarak sosyal bilimlerde verilerin tek bir evrenden gelmeme olasılığı yüksek olduğundan rastgele etkiler modelinin kullanılması daha uygundur. Bu aşamalardan sonra meta-analiz yapılarak Fisher Z etki büyüklüğü kat sayısı, Standart Hata, Varyans, Z ve p değerleri incelenerek %95 güven aralığında elde edilen en küçük ve en büyük değerlere bakılmış, etki büyüklüklerine dair orman grafikleri de göz önünde bulundurularak analiz sonuçları değerlendirilmiştir. Ayrıca huni grafikleri incelenerek araştırma sürecinde yayım yanlılığı durumu olup olmadığı belirtilmiştir. Elde edilen sonuçlarda tespit edilen Fisher Z katsayısı, Şen ve Yıldırım (2020) tarafından önerilen yapıya uygun olarak Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısına (r) dönüştürülerek yorumlama yapılmıştır. Meta-analiz için veri analizinden önce değişkenlerin homojenlik durumlarının belirlenmesi

için homojenlik testi yapılması gereklidir (Şen & Yıldırım, 2020). Araştırma öncesinde ilk olarak yapılan meta-analiz süreçlerinde model yapısını belirlemek için homojenlik testi sonuçları incelenmiştir. Test sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Meta-Analiz Öncesinde Homojenlik Testi Sonuçları

	Riskli Davranış	Tau²	Q	sd	I²	p
Okul Terki	Antisosyal Davranış	,013	192,46	24	87,53	,00*
	Alkol Kullanımı	,021	303,45	24	92,09	,00*
	Sigara Kullanımı	,010	160,06	24	85,00	,00*
	İntihar eğilimi	,010	151,90	24	84,20	,00*
	Riskli Beslenme Alışkanlıkları	,008	125,69	24	80,90	,00*

* p<,01

Okul terki ve riskli davranışlar arasındaki ilişkiyi inceleyen 25 çalışmanın meta-analizle incelenme sürecinde yapılan homojenlik testi sonuçlarına göre okul terki ile antisosyal davranışları (Tau² = ,013; Q = 192,46; sd = 24; I² = 87,53; p<,01), alkol kullanımını (Tau² = ,021; Q = 303,45; sd = 24; I² = 92,09; p<,01), sigara kullanımını (Tau² = ,010; Q = 160,06; sd = 24; I² = 85,00; p<,01), intihar eğilimini (Tau² = ,010; Q = 151,90; sd = 24; I² = 84,20; p<,01) ve riskli beslenme alışkanlıklarını (Tau² = ,008; Q = 125,69; sd = 24; I² = 80,90; p<,01) inceleyen yayınların dağılımının heterojen yapıya işaret ettiği tespit edilmiştir. Hesaplanan Cochrane Q ve I² değerleri bu görüşü desteklemektedir. Cochrane Q değerinin ,01 düzeyinde anlamlı olması ve I² değerinin ise 75 – 100 aralığında olması verilerin heterojenliğine işaret etmektedir. Buna ek olarak sosyal bilimlerde veriler tek bir evrenden gelmediğinden verilerin heterojen yapı göstermesi olasıdır (Şen & Yıldırım, 2020). Bu sebeplerle bu çalışmada meta-analiz sonuçları değerlendirilirken rastgele etkiler modeli kullanılmaktadır.

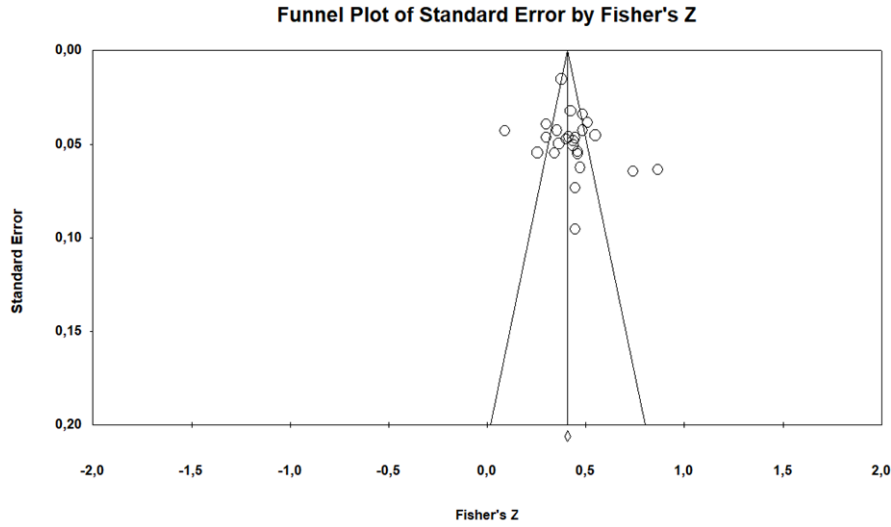
2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışma alanyazın temelli bir meta-analiz çalışması olduğu için etik izin alınması zorunlu değildir. “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

3. BULGULAR

3.1. Yayın Yanlılığı İçin Huni Grafik ve İstatistikî Sonuçlar

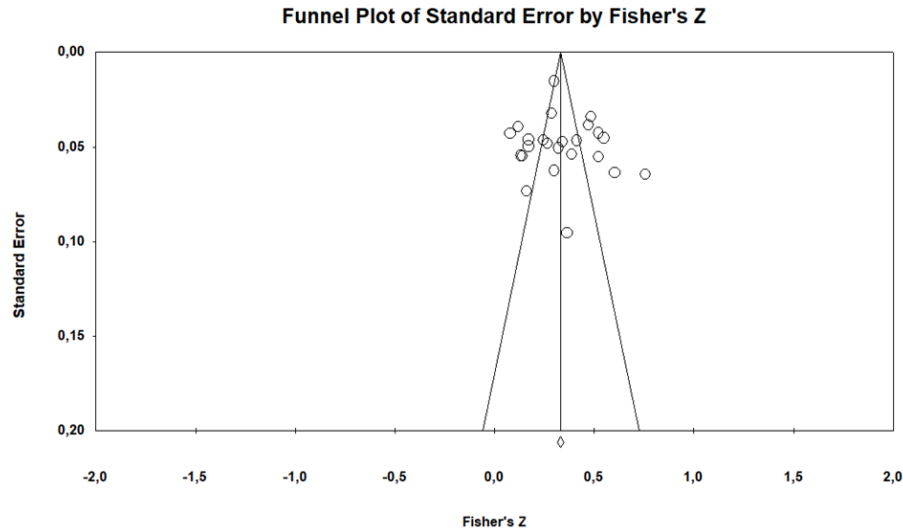
Meta-analiz sürecinde kullanılacak modele karar verildikten sonra yayım yanlılığı durumunu incelemek için okul terki ile antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı, intihar eğilimi ve riskli beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi ortaya koyan yayınların huni grafikleri (Funnel Plot), Kendall’ın S değeri, Kendall’ın Tau değeri ve Egger’in regresyon sabitleri incelenmiştir. Okul terki ve antisosyal davranışlar arasındaki ilişkiyi gösteren yayınların huni grafiği Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Anti Sosyal Davranışlar ve Okul Terki Araştırmalarına Dair Yayın Yanlılığını İçerek Huni Grafik.

Şekil 2’deki bulgular okul terki ve antisosyal davranışlar arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların dağılımının simetrik bir yapı gösterdiğine ve çalışmaların yayın yanlılığına sahip olmadığına işaret etmektedir. Buna ek olarak Kendall’ın S değeri (48,00), Kentall’ın Tau değeri (,16; $p>,05$) ve Egger’in regresyon sabiti değerleri (Sabit = 1,83; SH = 1,39; $t = 1,31$; $sd = 23$; $p>,05$) incelendiğinde bu sonuçlar desteklenmektedir.

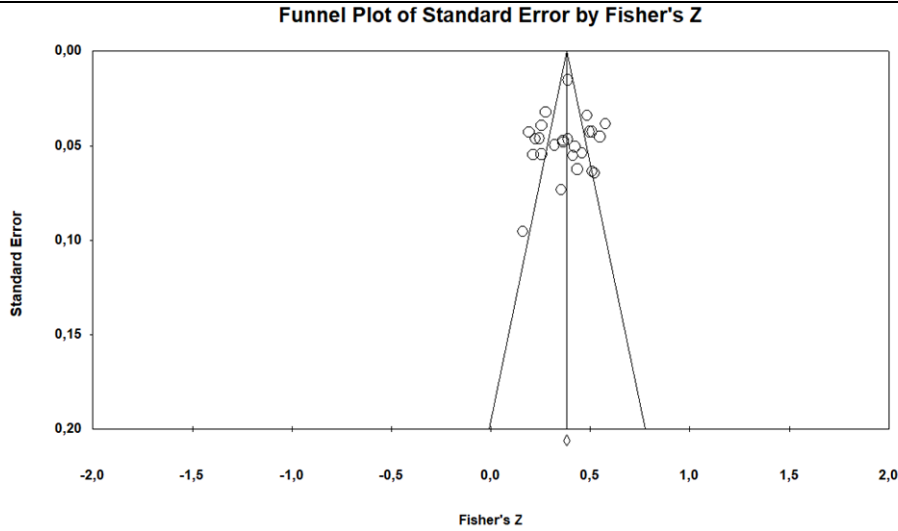
Okul terki ve alkol kullanımı arasındaki ilişkiyi gösteren yayınların huni grafiği Şekil 3’de gösterilmiştir.

Şekil 3. Alkol Kullanımı ve Okul Terki Araştırmalarına Dair Yayın Yanlılığını İçerek Huni Grafik.

Şekil 3’teki bulgular okul terki ve alkol kullanımı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların dağılımının simetrik bir yapı gösterdiğine ve çalışmaların yayın yanlılığına sahip olmadığına işaret etmektedir. Buna ek olarak Kendall’ın S değeri (10,00), Kentall’ın Tau değeri (,03; $p>,05$) ve Egger’in regresyon sabiti değerleri (Sabit = 1,16; SH = 1,79; $t = ,64$; $sd = 23$; $p>,05$) incelendiğinde bu sonuç desteklenmektedir.

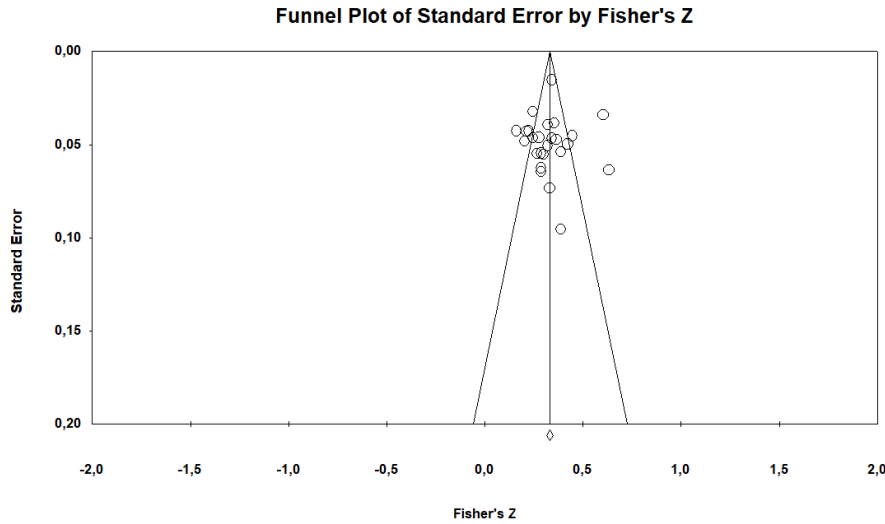
Okul terki ve sigara kullanımı arasındaki ilişkiyi gösteren yayınların huni grafiği Şekil 4’de gösterilmiştir.

Şekil 4. Sigara Kullanımı ve Okul Terki Araştırmalarına Dair Yayın Yanlılığını İçerek Huni Grafik.

Şekil 4'teki bulgular okul terki ve sigara kullanımı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların dağılımının simetrik bir yapı gösterdiğine ve çalışmaların yayın yanlılığına sahip olmadığına işaret etmektedir. Buna ek olarak Kendall'ın S değeri (-4,00), Kentall'ın Tau değeri (-,01; $p>,05$) ve Egger'in regresyon sabiti değerleri (Sabit = -,41; SH = 1,31; $t = ,31$; $sd = 23$; $p>,05$) incelendiğinde bu sonuçlar desteklenmektedir.

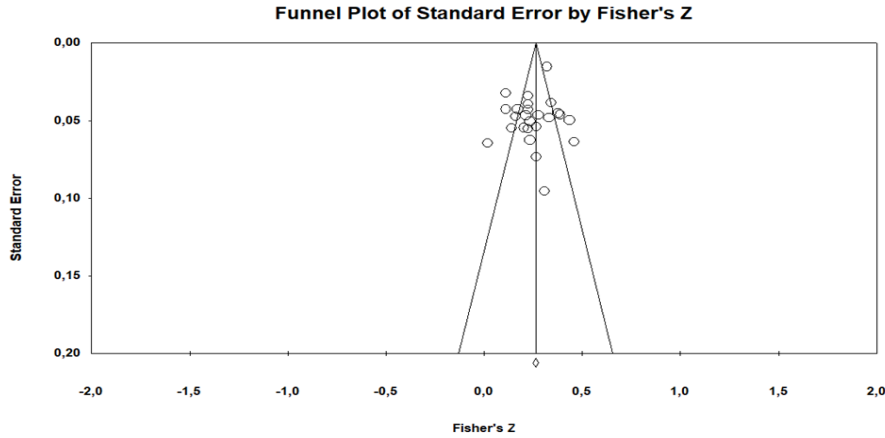
Okul terki ve intihar eğilimi arasındaki ilişkiyi gösteren yayınların huni grafiği Şekil 5'de gösterilmiştir.

Şekil 5. İntihar Eğilimi ve Okul Terki Araştırmalarına Dair Yayın Yanlılığını İçerek Huni Grafik.

Şekil 5'teki bulgular okul terki ve intihar eğilimi arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların dağılımının simetrik bir yapı gösterdiğine ve çalışmaların yayın yanlılığına sahip olmadığına işaret etmektedir. Buna ek olarak Kendall'ın S değeri (32,00), Kentall'ın Tau değeri (,10; $p>,05$) ve Egger'in regresyon sabiti değerleri (Sabit = -,37; SH = 1,28; $t = ,28$; $sd = 23$; $p>,05$) incelendiğinde bu sonuç desteklenmektedir.

Okul terki ve riskli beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi gösteren yayınların huni grafiği Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Riskli Beslenme Alışkanlıkları ve Okul Terki Araştırmalarına Dair Yayın Yanlılığını İçerek Huni Grafik.

Şekil 6’deki bulgular okul terki ve riskli beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların dağılımının simetrik bir yapı gösterdiğine ve çalışmaların yayın yanlılığına sahip olmadığına işaret etmektedir. Buna ek olarak Kendall’ın S değeri (18,00), Kentall’ın Tau değeri (,06; $p>,05$) ve Egger’in regresyon sabiti değerleri (Sabit = -1,34; SH = 1,13; $t = 1,18$; $sd = 23$; $p>,05$) incelendiğinde bu sonuç desteklenmektedir.

3.2. Meta-analiz Sonuçları

Ergenlerde okul terki eğilimi ve antisosyal davranışlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacı ile araştırma örneklemini oluşturan 25 çalışma ile meta-analiz yapılmıştır. Meta-analiz sürecinde korelasyon katsayıları ve örneklem büyüklükleri kullanılmıştır. Bu veriler kullanılarak meta-analiz sürecine geçilmiştir. Yapılan meta-analiz sonuçları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Okul Terki Eğilimi ve Antisosyal Davranışlar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Meta-Analiz Sonuçları.

Çalışma	Fisher Z	Standart Hata	Varyans	Güven Aralığı %95		Z	p
				En Düşük	En Yüksek		
Körük (2017)	,448	,074	,005	,304	,592	6,089	,000*
Coşkun (2018)	,090	,043	,002	,006	,174	2,101	,036*
Şimşek ve Çöplü (2018)	,472	,063	,004	,350	,595	7,556	,000*
İzgi (2018)	,741	,064	,004	,615	,868	11,510	,000*
Bedirhanbeyoğlu (2018)	,412	,046	,002	,321	,502	8,899	,000*
Doğan (2018)	,460	,055	,003	,352	,568	8,329	,000*
Sandıkçı (2018)	,485	,043	,002	,401	,569	11,336	,000*
Kaya, Bedir ve Kaval (2019)	,400	,047	,002	,307	,493	8,458	,000*
Karaca (2019)	,299	,046	,002	,208	,390	6,431	,000*
Akyüz-Uçar (2019)	,485	,034	,001	,418	,551	14,231	,000*
Cincik (2019)	,255	,055	,003	,148	,362	4,675	,000*
Sever ve Tunç (2020)	,436	,048	,002	,341	,530	9,033	,000*
Talu ve Gümüş (2020)	,436	,051	,003	,336	,535	8,592	,000*

Tablo 3. Devamı*Okul Terki Eğilimi ve Antisosyal Davranışlar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Meta-Analiz Sonuçları*

Öngören (2020)	,377	,015	,000	,347	,407	24,489	,000*
Mustafayeva (2020)	,448	,095	,009	,261	,635	4,695	,000*
Yazıcıoğlu (2020)	,299	,039	,002	,221	,376	7,571	,000*
Şerif (2020)	,365	,050	,002	,268	,463	7,345	,000*
Talu ve Gümüş (2021)	,460	,054	,003	,354	,565	8,542	,000*
Gürtepe (2021)	,448	,047	,002	,356	,539	9,602	,000*
Hayta (2021)	,354	,043	,002	,270	,438	8,289	,000*
Yazgan (2020)	,343	,055	,003	,236	,450	6,265	,000*
Haylı (2022)	,424	,032	,001	,360	,487	13,051	,000*
Akyollu (2023)	,867	,064	,004	,743	,992	13,631	,000*
Budak (2023)	,510	,039	,001	,434	,586	13,223	,000*
Torunoğlu (2023)	,549	,045	,002	,460	,638	12,122	,000*
Sabit Etkiler	,409	,008	,000	,393	,425	49,924	,000*
Rasgele Etkiler	,430	,025	,001	,382	,479	17,468	,000*

* p<,05

Tablo 3'teki bulgular incelendiğinde etki büyüklüğü katsayısı olan Fisher Z değerinin ,430 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Şen ve Yıldırım (2020) yorumlamalarda Fisher Z değerinin Pearson r değerine dönüştürülebileceğini belirtmektedir. İlgili dönüşüm CMA yazılımında bulunan modül kullanılarak yapıldığında r değerinin ,405 olarak elde edilebileceği hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre ergenlerde okul terki ile antisosyal davranışlar arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu söylenilebilir (Büyüköztürk vd., 2016). Bu sonuçları destekleyen orman grafik sonuçları ekte gösterilmiştir (Ek-1).

Ergenlerde okul terki eğilimi ve alkol kullanımı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacı ile araştırma örneklemi oluşturan 25 çalışma ile meta-analiz yapılmıştır. Meta-analiz sürecinde korelasyon katsayıları ve örneklem büyüklükleri kullanılmıştır. Bu veriler kullanılarak meta-analiz sürecine geçilmiştir. Yapılan meta-analiz sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.*Okul Terki Eğilimi ve Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Meta-Analiz Sonuçları.*

Çalışma	Fisher Z	Standart Hata	Varyans	Güven Aralığı %95		Z	P
				En Düşük	En Yüksek		
Körük (2017)	,161	,074	,005	,017	,305	2,195	,028*
Coşkun (2018)	,080	,043	,002	-,004	,164	1,866	,062
Şimşek ve Çöplü (2018)	,299	,063	,004	,176	,421	4,777	,000*
İzgi (2018)	,758	,064	,004	,632	,884	11,770	,000*
Bedirhanbeyoğlu (2018)	,172	,046	,002	,081	,262	3,710	,000*
Doğan (2018)	,523	,055	,003	,415	,631	9,472	,000*
Sandıkçı (2018)	,523	,043	,002	,439	,607	12,232	,000*
Kaya, Bedir ve Kaval (2019)	,343	,047	,002	,250	,436	7,248	,000*
Karaca (2019)	,245	,046	,002	,154	,336	5,273	,000*
Akyüz-Uçar (2019)	,485	,034	,001	,418	,551	14,231	,000*
Cincik (2019)	,131	,055	,003	,024	,238	2,393	,017*
Sever ve Tunç (2020)	,266	,048	,002	,172	,361	5,518	,000*
Talu ve Gümüş (2020)	,321	,051	,003	,221	,420	6,322	,000*

Tablo 4. Devamı*Okul Terki Eğilimi ve Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Meta-Analiz Sonuçları.*

Öngören (2020)	,299	,015	,000	,268	,329	19,400	,000*
Mustafayeva (2020)	,365	,095	,009	,179	,552	3,833	,000*
Yazıcıoğlu (2020)	,121	,039	,002	,043	,198	3,058	,002*
Şerif (2020)	,172	,050	,002	,074	,269	3,450	,001*
Talu ve Gümüş (2021)	,388	,054	,003	,283	,494	7,215	,000*
Gürtepe (2021)	,412	,047	,002	,320	,503	8,832	,000*
Hayta (2021)	,523	,043	,002	,439	,607	12,243	,000*
Yazgan (2020)	,141	,055	,003	,034	,248	2,576	,010*
Haylı (2022)	,288	,032	,001	,224	,351	8,862	,000*
Akyollu (2023)	,604	,064	,004	,479	,729	9,495	,000*
Budak (2023)	,472	,039	,001	,397	,548	12,242	,000*
Torunoğlu (2023)	,549	,045	,002	,460	,638	12,122	,000*
Sabit Etkiler	,332	,008	,000	,316	,348	40,530	,000*
Rasgele Etkiler	,345	,031	,001	,285	,405	11,231	,000*

Tablo 4’teki bulgular incelendiğinde etki büyüklüğü katsayısı olan Fisher Z değerinin ,345 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Şen ve Yıldırım (2020) yorumlamalarda Fisher Z değerinin Pearson r değerine dönüştürülebileceğini belirtmektedir. İlgili dönüşüm CMA yazılımında bulunan modül kullanılarak yapıldığında r değerinin ,332 olarak elde edilebileceği hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre ergenlerde okul terki ile alkol kullanımı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu söylenilebilir (Büyüköztürk vd., 2016). Bu sonuçları destekleyen orman grafik sonuçları ekte gösterilmiştir (Ek-2).

Ergenlerde okul terki eğilimi ve sigara kullanımı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacı ile araştırma örneklemini oluşturan 25 çalışma ile meta-analiz yapılmıştır. Meta-analiz sürecinde korelasyon katsayıları ve örneklem büyüklükleri kullanılmıştır. Bu veriler kullanılarak meta-analiz sürecine geçilmiştir. Yapılan meta-analiz sonuçları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5.*Okul Terki Eğilimi ve Sigara Kullanımı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Meta-Analiz Sonuçları.*

Çalışma	Fisher Z	Standart Hata	Varyans	Güven Aralığı %95		Z	p
				En Düşük	En Yüksek		
Körük (2017)	,354	,074	,005	,210	,498	4,816	,000*
Coşkun (2018)	,192	,043	,002	,108	,277	4,478	,000*
Şimşek ve Çöplü (2018)	,436	,063	,004	,313	,558	6,970	,000*
İzgi (2018)	,523	,064	,004	,397	,649	8,119	,000*
Bedirhanbeyoğlu (2018)	,245	,046	,002	,154	,335	5,290	,000*
Doğan (2018)	,412	,055	,003	,304	,520	7,458	,000*
Sandıkçı (2018)	,497	,043	,002	,414	,581	11,631	,000*
Kaya, Bedir ve Kaval (2019)	,365	,047	,002	,273	,458	7,726	,000*
Karaca (2019)	,224	,046	,002	,133	,315	4,818	,000*
Akyüz-Uçar (2019)	,485	,034	,001	,418	,551	14,231	,000*
Cincik (2019)	,255	,055	,003	,148	,362	4,675	,000*
Sever ve Tunç (2020)	,365	,048	,002	,271	,460	7,578	,000*
Talu ve Gümüş (2020)	,424	,051	,003	,324	,523	8,356	,000*

Tablo 5. Devamı*Okul Terki Eğilimi ve Sigara Kullanımı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Meta-Analiz Sonuçları*

Öngören (2020)	,388	,015	,000	,358	,419	25,239	,000*
Mustafayeva (2020)	,161	,095	,009	,025	,348	1,693	,091
Yazıcıoğlu (2020)	,255	,039	,002	,178	,333	6,477	,000*
Şerif (2020)*	,321	,050	,002	,223	,418	6,443	,000*
Talu ve Gümüş (2021)	,460	,054	,003	,354	,565	8,542	,000*
Gürtepe (2021)	,388	,047	,002	,297	,480	8,331	,000*
Hayta (2021)	,510	,043	,002	,426	,594	11,940	,000*
Yazgan (2020)	,213	,055	,003	,106	,320	3,896	,000*
Haylı (2022)	,277	,032	,001	,213	,340	8,529	,000*
Akyollu (2023)	,510	,064	,004	,385	,635	8,016	,000*
Budak (2023)	,576	,039	,001	,501	,652	14,940	,000*
Torunoğlu (2023)	,549	,045	,002	,460	,638	12,122	,000*
Sabit Etkiler	,382	,008	,000	,366	,399	46,708	,000*
Rasgele Etkiler	,378	,023	,001	,334	,422	16,748	,000*

* p<,05

Tablo 5'teki bulgular incelendiğinde etki büyüklüğü katsayısı olan Fisher Z değerinin ,378 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Şen ve Yıldırım (2020) yorumlamalarda Fisher Z değerinin Pearson r değerine dönüştürülebileceğini belirtmektedir. İlgili dönüşüm CMA yazılımında bulunan modül kullanılarak yapıldığında r değerinin ,361 olarak elde edilebileceği hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre ergenlerde okul terki ile sigara kullanımı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu söylenilebilir (Büyüköztürk vd., 2016). Bu sonuçları destekleyen orman grafik sonuçları ekte gösterilmiştir (Ek-3).

Ergenlerde okul terki eğilimi ve intihar eğilimi arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacı ile araştırma örneklemi oluşturan 25 çalışma ile meta-analiz yapılmıştır. Meta-analiz sürecinde korelasyon katsayıları ve örneklem büyüklükleri kullanılmıştır. Bu veriler kullanılarak meta-analiz sürecine geçilmiştir. Yapılan meta-analiz sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.*Okul Terki Eğilimi ve İntihar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Meta-Analiz Sonuçları*

Çalışma	Fisher Z	Standart Hata	Varyans	Güven Aralığı %95		Z	p
				En Düşük	En Yüksek		
Körük (2017)	,332	,074	,005	,188	,476	4,511	,000*
Coşkun (2018)	,213	,043	,002	,129	,297	4,963	,000*
Şimşek ve Çöplü (2018)	,288	,063	,004	,165	,410	4,603	,000*
İzgi (2018)	,288	,064	,004	,161	,414	4,466	,000*
Bedirhanbeyoğlu (2018)	,277	,046	,002	,186	,368	5,983	,000*
Doğan (2018)	,299	,055	,003	,190	,407	5,407	,000*
Sandıkçı (2018)	,224	,043	,002	,140	,307	5,231	,000*
Kaya, Bedir ve Kaval (2019)	,365	,047	,002	,273	,458	7,726	,000*
Karaca (2019)	,245	,046	,002	,154	,336	5,273	,000*
Akyüz-Uçar (2019)	,604	,034	,001	,537	,671	17,738	,000*
Cincik (2019)	,288	,055	,003	,181	,395	5,265	,000*
Sever ve Tunç (2020)	,203	,048	,002	,108	,297	4,204	,000*
Talu ve Gümüş (2020)	,321	,051	,003	,221	,420	6,322	,000*
Öngören (2020)	,343	,015	,000	,313	,373	22,276	,000*

Tablo 6. Devamı*Okul Terki Eğilimi ve İntihar Arasındaki İlişkiyi Gösteren Meta-Analiz Sonuçları*

Mustafayeva (2020)	,388	,095	,009	,202	,575	4,074	,000*
Yazıcıoğlu (2020)	,321	,039	,002	,243	,398	8,128	,000
Şerif (2020)	,424	,050	,002	,326	,521	8,515	,000*
Talu ve Gümüş (2021)	,388	,054	,003	,283	,494	7,215	,000*
Gürtepe (2021)	,343	,047	,002	,251	,434	7,353	,000*
Hayta (2021)	,161	,043	,002	,078	,245	3,778	,000*
Yazgan (2020)	,266	,055	,003	,159	,373	4,863	,000*
Haylı (2022)	,245	,032	,001	,181	,308	7,540	,000*
Akyollu (2023)	,633	,064	,004	,508	,758	9,946	,000*
Budak (2023)	,354	,039	,001	,278	,430	9,179	,000*
Torunoğlu (2023)	,448	,045	,002	,359	,537	9,880	,000*
Sabit Etkiler	,332	,008	,000	,316	,348	40,585	,000*
Rasgele Etkiler	,329	,022	,000	,286	,372	14,941	,000*

* p<,05

Tablo 6’daki bulgular incelendiğinde etki büyüklüğü katsayısı olan Fisher Z değerinin ,329 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Şen ve Yıldırım (2020) yorumlamalarda Fisher Z değerinin Pearson r değerine dönüştürülebileceğini belirtmektedir. İlgili dönüşüm CMA yazılımında bulunan modül kullanılarak yapıldığında r değerinin ,317 olarak elde edilebileceği görülmektedir. Bu sonuçlara göre ergenlerde okul terki ile intihar eğilimi arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu söylenilebilir (Büyüköztürk vd., 2016). Bu sonuçları destekleyen orman grafik sonuçları ekte gösterilmiştir (Ek-4).

Ergenlerde okul terki eğilimi ve riskli beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacı ile araştırma örneklemini oluşturan 25 çalışma ile meta-analiz yapılmıştır. Meta-analiz sürecinde korelasyon katsayıları ve örneklem büyüklükleri kullanılmıştır. Bu veriler kullanılarak meta-analiz sürecine geçilmiştir. Yapılan meta-analiz sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7.*Okul Terki Eğilimi ve Riskli Beslenme Arasındaki İlişkiyi Gösteren Meta-Analiz Sonuçları*

Çalışma	Güven Aralığı %95						
	Fisher Z	Standart Hata	Varyans	En Düşük	En Yüksek	Z	P
Körük (2017)	,266	,074	,005	,122	,410	3,619	,000*
Coşkun (2018)	,224	,043	,002	,139	,308	5,207	,000*
Şimşek ve Çöplü (2018)	,234	,063	,004	,112	,357	3,747	,000*
İzgi (2018)	,020	,064	,004	-,106	,146	0,311	,756
Bedirhanbeyoğlu (2018)	,388	,046	,002	,298	,479	8,394	,000*
Doğan (2018)	,224	,055	,003	,115	,332	4,051	,000*
Sandıkçı (2018)	,172	,043	,002	,088	,255	4,015	,000*
Kaya, Bedir ve Kaval (2019)	,161	,047	,002	,069	,254	3,412	,001*
Karaca (2019)	,277	,046	,002	,186	,368	5,964	,000*
Akyüz-Uçar (2019)	,224	,034	,001	,157	,290	6,567	,000*
Cincik (2019)	,203	,055	,003	,096	,310	3,711	,000*

Tablo 7. Devamı*Okul Terki Eğilimi ve Riskli Beslenme Arasındaki İlişkiyi Gösteren Meta-Analiz Sonuçları*

Sever ve Tunç (2020)	,332	,048	,002	,237	,426	6,877	,000*
Talu ve Gümüş (2020)	,234	,051	,003	,135	,334	4,619	,000*
Öngören (2020)	,321	,015	,000	,290	,351	20,828	,000*
Mustafayeva (2020)	,310	,095	,009	,123	,496	3,246	,001*
Yazıcıoğlu (2020)	,224	,039	,002	,146	,301	5,671	,000*
Şerif (2020)	,436	,050	,002	,338	,533	8,756	,000*
Talu ve Gümüş (2021)	,388	,054	,003	,283	,494	7,215	,000*
Gürtepe (2021)	,343	,047	,002	,251	,434	7,353	,000*
Hayta (2021)	,161	,043	,002	,078	,245	3,778	,000*
Yazgan (2020)	,266	,055	,003	,159	,373	4,863	,000*
Haylı (2022)	,245	,032	,001	,181	,308	7,540	,000*
Akyollu (2023)	,460	,064	,004	,335	,585	7,228	,000*
Budak (2023)	,343	,039	,001	,267	,418	8,887	,000*
Torunoğlu (2023)	,377	,045	,002	,288	,466	8,317	,000*
Sabit Etkiler	,263	,008	,000	,247	,279	32,065	,000*
Rasgele Etkiler	,250	,020	,000	,211	,289	12,429	,000*

* p<,05

Tablo 7'deki bulgular incelendiğinde etki büyüklüğü katsayısı olan Fisher Z değerinin ,250 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Şen ve Yıldırım (2020) yorumlamalarda Fisher Z değerinin Pearson r değerine dönüştürülebileceğini belirtmektedir. İlgili dönüşüm CMA yazılımında bulunan modül kullanılarak yapıldığında r değerinin ,245 olarak elde edilebileceği görülmektedir. Bu sonuçlara göre ergenlerde okul terki ile riskli beslenme alışkanlıkları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu söylenilebilir (Büyüköztürk vd., 2016). Bu sonuçları destekleyen orman grafik sonuçları ekte gösterilmiştir (Ek-5).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sürecinde elde edilen bulgular incelendiğinde genel olarak riskli davranışlar ile okul terki arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Bu durum riskli davranışların yaşandığı durumlarda okul terki olasılığının artacağına işaret ettiği gibi okul terkinin arttığı durumlarda riskli davranışların da artacağına işaret edebilir. Ancak araştırmada kullanılan alanyazın verileri hali hazırda eğitim sistemi içinde bulunan öğrencilerden toplanmış olduğundan okul terki yaşandıktan sonrası için öğrenci riskli davranışlarındaki gelişimi gözlemlemek bu araştırma için mümkün değildir. Bu açıdan bu araştırma sınırlı olsa da Holen ve diğerlerinin (2017) Norveç'te hem okul terki yaşayan hem de yaşamayan ortaokul öğrencilerini kıyaslayarak yaptıkları çalışmada okul terki sonrasında öğrenci riskli davranışlarında artışa işaret edebildiğini göstermektedir. Buradan hareketle okul terki yaşandıktan sonrasında da riskli davranışların artabileceğine dair bir çıkarımda bulunulabilir. Diğer bir deyişle bu karmaşık ilişki yapısı öğrencinin okulla bağının kopması durumunda hem öğrencilerin davranışlarında bozulmalar yaşanabileceğine hem de davranışlarında bozulma olan öğrencilerin okuldaki uzaklaşabileceğine işaret etmektedir.

İlgili alanyazındaki öne çıkan bulgulardan bir tanesi de okula bağlılık ile okul terki ve olumlu davranış örüntüleri arasındaki ilişkide görülmektedir. Kaya ve Boyraz (2020) meta-analiz yöntemi kullanarak yaptıkları çalışmada okula bağlılığın arttığı durumlarda başarı merkezde olmak üzere olumlu davranış örüntülerinin arttığını belirtmiştir. Yurt (2022) tarafından yapılan bir meta-analiz çalışmasında da benzer olarak okula bağlılığın arttığı durumlarda okul ortamında olumlu davranış gelişmelerinin artacağını bildirilmiştir. Fry ve diğerlerinin (2018) yapmış olduğu çocuklukta şiddet ve eğitim sonuçları arasındaki ilişkiyi küresel olarak tahmin eden meta-analiz çalışmasında da benzer olarak okulların her türlü şiddetten

arınmasının okul terkide dahil olmak üzere eğitim çıktılarına önemli derecede etkileyeceğini belirtmiştir. Yukarıda verilen araştırma bulgularından hareketle okul terkinin olmadığı ve okula bağlılığın arttığı durumlarda riskli davranışların azaldığı ve geliştirici okul ortamının olduğu durumların okul terkinin önlenmesine hizmet ettiğine işaret etmektedir. Pronk ve diğerleri (2020) tarafından yapılan bir meta-analiz çalışmasında okula bağlanmanın artması ve okul terkinin azalması durumunda ergenlerde olumlu davranış örüntülerinin artacağına dair sonuçlar tespit edilmiştir. Yine benzer bir şekilde Şimsek ve Yerli (2018) tarafından yapılan çalışma bulguları da okula bağlanma arttıkça riskli davranışlar gösterme düzeylerinin azaldığını belirtmektedir.

Araştırmacılar tarafından ilgili alanyazın tarandığında öğrenci riskli davranışları ve okul terkinin meta-analiz ile incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu durum bulguların tartışılmasında belirli sınırlılıkları beraberinde getirmekle birlikte araştırmanın yapılmasında temel motivasyonu oluşturduğu için de kıymetli görülmektedir. Bununla birlikte evrensel bir sorun olan okul terki davranışı için yerli ve yabancı alanyazında okul terkinin önemli sorunların tetikleyicisi olabileceği için okul terkinin önlenmesinin katkılarına dair araştırmalar bulunmaktadır. Buradan hareketle geliştirici bir okul ortamının tesisi veya bir diğer deyişle sağlıklı bir okul ortamı oluşturmak ve sağlıklı bireyler yetiştirebilmek için riskli davranışları önleme ve müdahale çalışmalarının yapılmasının gerekli olduğu görülmektedir. Nitekim Steinka-Fry ve diğerleri (2013) tarafından yapılan bir meta-analiz çalışmasında risk grubu olarak nitelendirilebilecek özel bir ergen grubunun okul terkinin önlenmesi için kullanılan eğitim programlarının büyük oranda etkililiğe sahip olduğuna işaret etmektedir. İlgili alanyazında aksi bulgularla sonuçlanan çalışmaları da görmek mümkündür. Örneğin okul terkinin önleme ve müdahale programlarının okul devamsızlığı üzerine etkisini incelemek için Tanner-Smith ve Wilson (2023) tarafından yapılan meta-analiz çalışmasında, rastgele kontrollü araştırmalardan elde edilen sonuçlar önemli faydalı program etkileri gösterse de yarı deneysel çalışmalardan elde edilen bulgular hiçbir anlamlı faydalı veya zararlı etki göstermediği belirtilmiştir. Araştırmada yapılan analizler sonucunda uygulanan önleme ve müdahale programlarının evrensel bir geçerlilik kanıtına sahip olmadığı bulunmuştur. Yerli ve yabancı alanyazında incelenen hiç bir sonucun okul terki ve riskli davranışlar ile önleme ve müdahale hizmetlerinin etkililiği konusunda net çıkarımlar içermiyor oluşu, öğrencilerin okul terki davranışının açıklanmasında tek bir değişken yerine, öğrenci ve okuldan kaynaklanan çeşitli özelliklerle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Diğer bir deyişle öğrencinin geçmiş yaşam deneyimleri, kişisel özellikleri, okula bağlılığı, öğretmen tutumları, ailenin eğitime verdiği değer, kültürel risk tanımlarının ele alınış biçimi gibi durumların uygulanan programların etkililiği üzerinde evrensel bir kanıtı ulaşılmasını engellediği düşünülmektedir.

Özetle bu araştırma ilgili alan yazın ile birlikte değerlendirildiğinde bir riskli davranışın artması durumunda öğrencinin okul terki olasılığının artabileceği söylenilebilir. Bu açıdan bu araştırma eğitimcilere, araştırmacılara ve yöneticilere öğrencilerin okul terkinin azaltılması için riskli davranışların kontrol edilmesini ve önleme ve müdahale hizmetlerini hayata geçirmesini önermektedir. Ancak evrensel kanıtı dayalı önleme ve müdahale hizmetlerinin yapılabilmesi için ileride yapılacak önleyici ve müdahale hizmetlerinde kişisel faktörler, öğretmen tutumları, okula bağlılığı etkileyen faktörler, kültürel unsurlar gibi dinamiklerinde göz önünde bulundurulması yerinde olacaktır. Bununla birlikte ilgili alanyazında yapılan araştırmaların öğrencileri riskli davranışa götüren özel ve kişisel yaşantıların incelenmesi konusunda sınırlı olduğu buradan hareketle okul terki yaşayan öğrencilerin riskli davranışlarının belirlenmesi, gerekli psiko-sosyal hizmetlerin düzenlenmesi ve etkili önleme programlarının geliştirilmesi gerekli görülmektedir.

Kaynakça / Reference

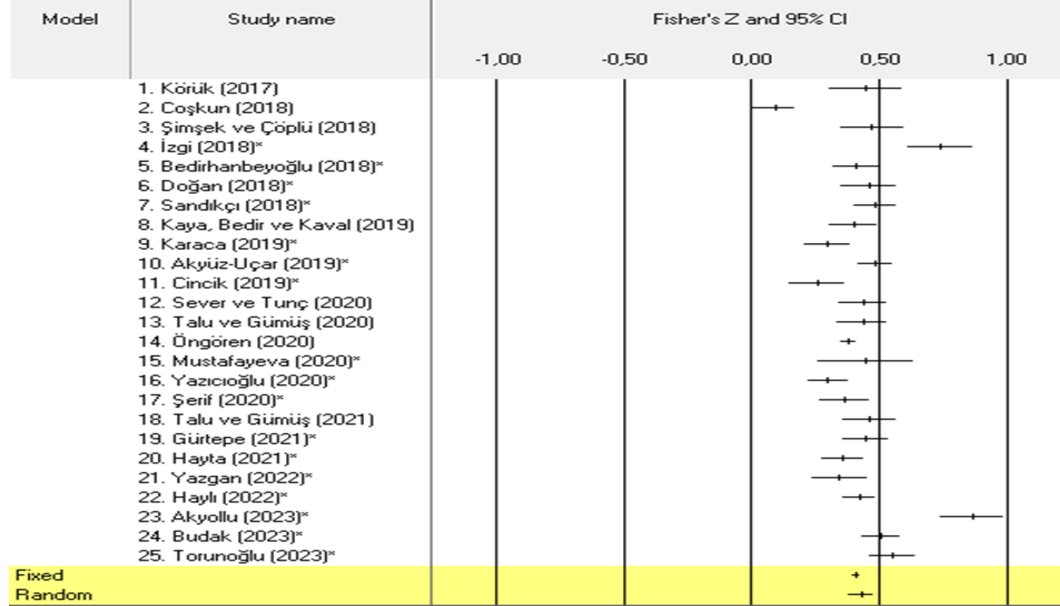
- Akyüz-Uçar, G. A. (2019). *Kayıp ve yas yaşantısı olan ve olmayan ergenlerde duygu düzenleme ve öznel iyi oluşun riskli davranışları yordayıcılığının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi].
- Akyollu, B. (2023). *Çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmış genç yetişkinlerin bağlanma boyutları ve riskli davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].
- Alikaşifoğlu, M. ve Bilimdalı, A. (2008). Ergenlerde davranışsal sorunlar. *İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Adolesan Sağlığı II, Sempozyum Dizisi*, 63, 55-59. <https://doi.org/10.26466/opus.608229>
- Aras, B. ve Özer, A. (2023). Liselerde okuldan erken ayrılma: farklı paydaşlara yönelik bütüncül bir önleme ve müdahale etme çalışması. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 6(1), 26-50. <https://doi.org/10.58433/opdd.1264600>
- Baltacı, Ö. ve Bacanlı, F. (2020). Psychosocial factors that predict internet addiction. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 10(59), 661-679.
- Bedirhanbeyoğlu, H. (2018). *Çocukluk çağı travmaları, bilişsel duygu düzenleme stratejileri ve riskli davranışlar arasındaki ilişkiler* [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi].
- Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. ve Rothstein, H. R. (2013). *Meta-analize giriş*. (Çev. S. Dinçer). Anı Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F., (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Budak, B. (2023). *Lise öğrencilerinde algılanan aile aidiyet duygusu ile riskli davranışlara yönelim arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi].
- Cincik, Z. B. (2019). *Çukurova Üniversitesi aile hekimliği polikliniklerine başvuran üniversite öğrencilerinin riskli davranışları ve yaşam doyumları ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi].
- Cooper, H., Hedges, L. V. ve Valentine, J. C. (2009). *The handbook of research synthesis and meta-analysis*. Russell Sage Foundation.
- Coşkun, S. (2018). Bir turizm bölgesindeki üniversite öğrencilerinde risk alma davranışlarının incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(4), 46-53.
- Doğan, B. (2018). *Ergenlerde Tanrı'ya bağlanma tarzları ve riskli davranışlar üzerine bir araştırma* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi].
- Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (2023). Employment by education level. Temmuz 30, 2023'te erişildi. <https://doi.org/10.1787/26f676c7-en>
- Emiroğlu, S. ve Gençtanırım-Kurt, D. (2023). Psikolojik danışman bakış açısıyla okul terki. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*. 6, (1), 51-78. <https://doi.org/10.58433/opdd.1267965>
- Fry, D., Fang, X., Elliott, S., Casey, T., Zheng, X., Li, J., Florian, L. ve McCluskey, G. (2018). The relationships between violence in childhood and educational outcomes: A global systematic review and meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 75, 6-28. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.06.021>.
- Gençtanırım-Kuru, D. (2010). *Ergenlerin riskli davranışlarının yordanması*. [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Gürtepe, A. (2021). *Ergenlerde bağlanma sosyal dışlanma ve riskli davranışların incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi].
- Hayta, B. G. (2021). *Sporun riskli davranışlar, psikolojik sağlamlık ve benlik saygısı üzerindeki etkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi].
- Haylı, R. G. (2022). *Siber mağduriyet, akran zorbalığı, karanlık üçlü, riskli davranışlar ve prososyal davranışların siber zorba olan/olmayan ergenleri doğru sınıflandırma düzeyi*. [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi].
- Holen, S., Waaktaar, T. & Sagatun, Å. (2018). A chance lost in the prevention of school drop-out? Teacher-Student relationships Mediate the effect of Mental Health Problems. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 62(5). 737-753. <https://doi.org/10.1080/00313831.2017.1306801>
- İzgi, E. (2018). *Ergenlerde riskli davranışlar, benlik saygısı ve ölüm kaygısı arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi].

- Janosz, M., Archambault, I., Morizot, J., & Pagani, L. S. (2008). School engagement trajectories and their differential predictive relations to dropout. *Journal of social Issues*, 64(1), 21-40. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2008.00546.x>
- Jessor, R. (1987). Problem- behavior theory, psychosocial development, and adolescent problem drinking. *British Journal of Addiction*. 82, 331- 342. <https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.1987.tb01490.x>
- Karaca, M. B. (2019). *İnternet bağımlılığının, yenilik arama ve risk alma davranışları ile ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi].
- Kaya, M.& Boyraz, C. (2020). Akademik başarı ve okul bağlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi: bir meta-analiz çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 148-165 <https://doi.org/10.17556/erziefd.731656>
- Kaya, Z., Bedir, G. ve Kaval, A. (2019). Lise öğrencilerinde riskli davranışlar ve oyun bağımlılığının incelenmesi (1358-1372). *EJER Kongre 2019 Bildiri Kitabı*. Anı Yayıncılık.
- Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki şiddet davranışının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 47-70.
- Korucu, A. T. ve Kabak, K. (2020). Türkiye’de hibrit öğrenme uygulamaları ve etkileri: Bir meta-analiz çalışması. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 2(2), 88-112.
- Körük, S. (2017). Üniversite öğrencilerinde riskli davranışların ortaya çıkmasında yordayıcı bir etken olarak uyumsuz şemaların telafileri. *Nesne-Psikoloji Dergisi*, 5(9), 55-69. <https://doi.org/10.38151/akef.2023.61>
- Lei, H., Cui, Y., & Zhou, W. (2018). Relationships between student engagement and academic achievement: A meta-analysis. *Social Behavior and Personality: an International Journal*, 46(3), 517-528. <https://doi.org/10.2224/sbp.7054>
- McWhirter, J. J., McWhirter, B. T., McWhirter, A. M. & McWhirter, E. H. (1993). *At-risk youth: A comprehensive response*. Thomson Brooks/Cole Publishing.
- Mustafayeva, A. (2020). *Öfke kontrol problemi olan üniversite öğrencilerinde saldırganlık eğilimi ve riskli davranışlar* [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi].
- Öğülmüş, S., Aypay, A., Taşpınar, M., Çabuk Kaya, N., Varçın, R., Pişkin, M., Çinkır, Ş., Sever, M., Önen, E., Ekşisu, M. ve Çam, Z. (2013). *Ortaöğretimde sınıf tekrarı, okul terk sebepleri ve örgün eğitim dışında kalan çocuklar politika öneri raporu*. Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF.
- Öngören, B. (2020). Ergenlikte öznel iyi oluş ile riskli davranışlar arasındaki ilişki. *Karya Journal of Health Science*, 1(2), 14-18.
- Özer, M. (1991). *İlköğretim okulları ikinci kademe (ortaokul) öğrencilerinin öğrenimi terk etme sorununun analizi* [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi].
- Özer, A., Gençtanırım, D. ve Ergene T. (2011). Türk lise öğrencilerinde okul terkinin yordanması: Aracı ve etkileşim değişkenleri ile bir model testi. *Institutes Health of National. Educ Sci*. 2011 January 1; 36(161): 302–317.
- Pronk, S., Kuiper, C., Smit, D., Stams, G. J., Popma, A., Mulder, E. & Berg, van den, G. (2020). A meta-analysis on the outcomes of adolescents at risk for school drop-out attending nonresidential alternative educational facilities. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 64(2), 162-171. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.106809>
- Sandıkçı, Ç. (2018). *Ergenlerde riskli davranışların kişilik özellikleri tarafından yordanmasında sosyal ilişki unsurlarının aracı rolü* [Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi].
- Schargel, F. P. & Smink, J. (2001). *Strategies to help solve our school dropout problem*. Eye on Education.
- Sever, G. ve Tunç, E. (2020). Investigation of the relationship between perceived social support level and risky behaviours. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(56), 2013-2025. <https://doi.org/10.4324/9781315854090>

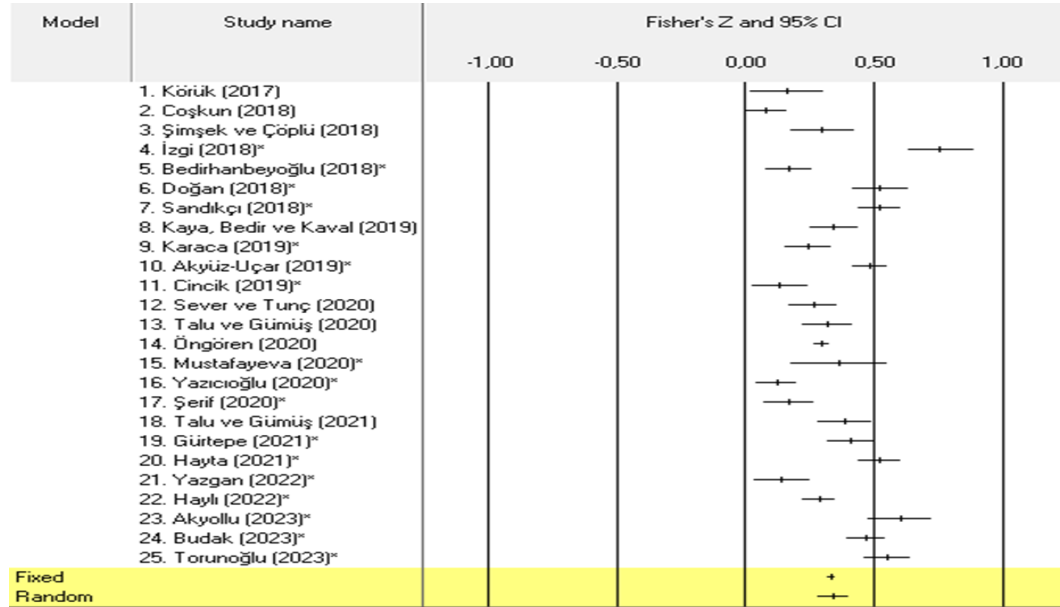
- Steinka-Fry, K. T., Wilson, S. J. & Tanner-Smith, E. E. (2013). Effects of school dropout prevention programs for pregnant and parenting adolescents: A meta-analytic review. *Journal of the Society for Social Work and Research*, 4(4), 373-389. <https://doi.org/10.5243/jsswr.2013.23>
- Şen, S. (2019). SPSS ile meta-analiz nasıl yapılır? *Harran Maarif Dergisi*, 4(1), 21-49. <https://doi.org/10.22596/2019.0401.21.49>
- Şen, S. ve Yıldırım, İ. (2020). CMA ile meta-analiz uygulamaları. Anı Yayıncılık.
- Şerif, İ. M. (2020). Çukurova Üniversitesi öğrencilerinde uyku hijyeni ve riskli davranışların değerlendirilmesi [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi].
- Şimşek, H. ve Çöplü, F. (2018). Lise öğrencilerinin riskli davranışlar gösterme düzeyleri ile okula bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 18-30. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.358223>
- Şirin, H., Özdemir, S. ve Sezgin, F. (2009, Ekim). Okulu terk eden çocukların ve velilerin okul terkine ilişkin görüşleri: Nitel bir inceleme. XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Talu, E. ve Gümüş, G. (2020). Ergenlerde akran baskısı ve riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 390-403. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.709641>
- Talu, E. ve Gümüş, G. (2021). Ergenlerde benmerkezci düşünce yapısının riskli davranışlara etkisi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 5(1), 9-21. <https://doi.org/10.32960/uead.877489>
- Tanrikulu, İ. (2015). *The relationships between cyber bullying perpetration motives and personality traits: testing uses and gratifications theory*. [Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi].
- Tanner-Smith, E.E. & Wilson, S.J. (2013). A meta-analysis of the effects of dropout prevention programs on school absenteeism. *Prev Sci* 14, 468–478. <https://doi.org/10.1007/s11121-012-0330-1>
- Torunoğlu, A. Ö. (2023). Psikolojik belirtilerin riskli davranışlarla ilişkisinde içselleştirilmiş ve sosyal damgalanma, kontrol odağı, umut ve öz-şefkatin etkisi: Türkiye üniversite örnekleminde bir inceleme [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Tutaş, E. ve Sezer, Ö. (2023). Okula bağlılık ile riskli davranışlar arasındaki ilişkide eğitim ve işe dair gelecek beklentilerinin aracı rolü. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 707- 727. <http://doi.org/10.17240/aibuefd.2023.-1145312>
- Uysal, A. (2008). Okulu bırakma sorunu üzerine tartışmalar: çevresel faktörler. *Milli Eğitim*, 37(178), 139-150.
- Washington, E. L. (2002). *A case study of school-related factors associated with dropouts of hudson high school* (Order No. 3040953). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (305495193). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/case-study-school-related-factors-associated-with/docview/305495193/se-2>
- Yazgan, G. (2020). Üniversite öğrencilerinde riskli davranışlar: İnternet bağımlılığı ve bilişsel tamamlanma ihtiyacının etkisi [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi].
- Yazıcıoğlu, M. M. (2020). Üniversite öğrencilerinde algılanan sosyal destek, ahlaki uzaklaşma ve riskli davranışlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi].
- Yurt, E. (2022). Türkiye’de akademik motivasyon konusunda yapılan araştırmaların incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 95-112.

EKLER

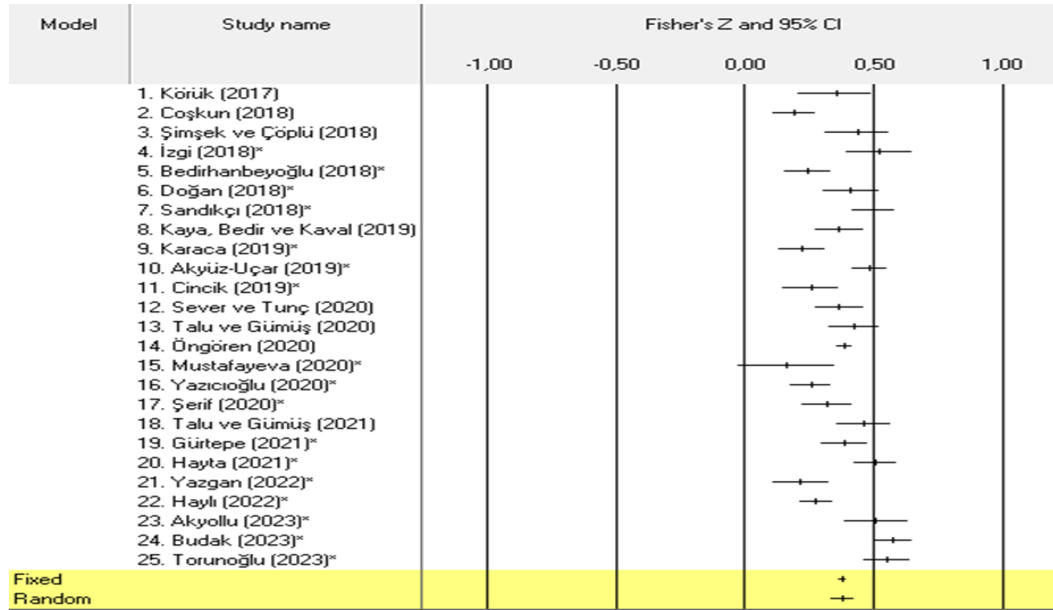
Ek-1. Anti sosyal davranışlar ve okul terki arasındaki ilişkiye dair orman grafik

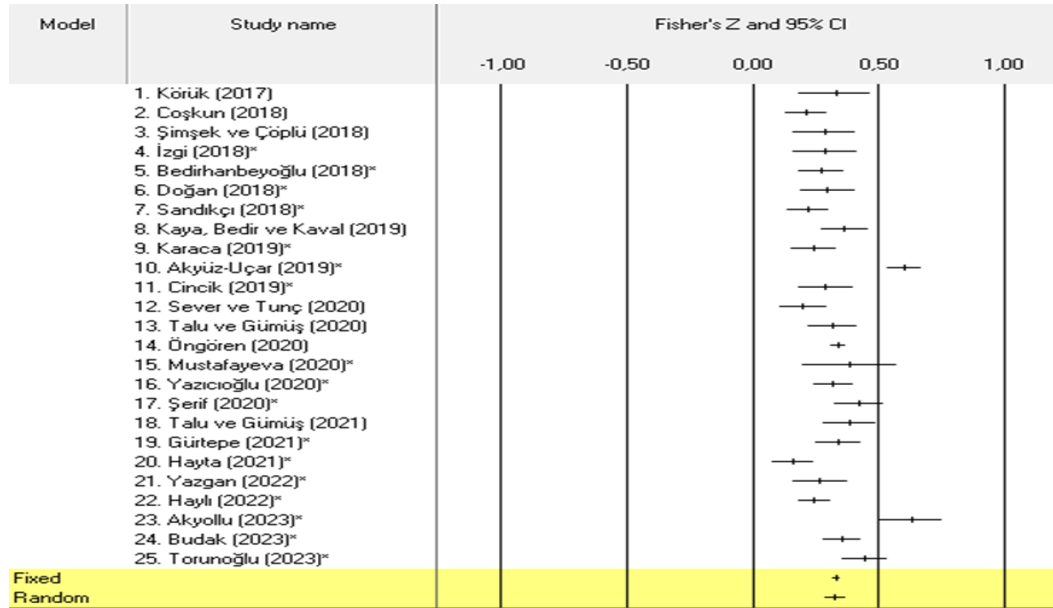
Ek-2. Alkol kullanımı ve okul terki arasındaki ilişkiye dair orman grafik

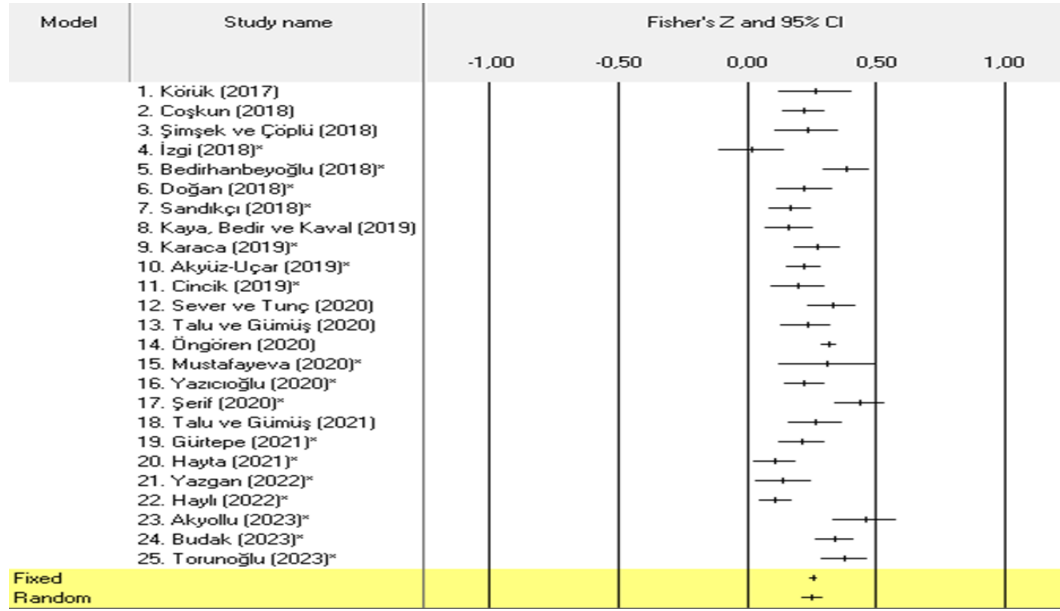
Ek-3. Sigara kullanımı ve okul terki arasındaki ilişkiye dair orman grafik

Ek-4. İntihar eğilimi ve okul terki arasındaki ilişkiye dair orman grafik

Ek-5. Riskli beslenme alışkanlıkları ve okul terki arasındaki ilişkiye dair orman grafik

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

School dropout can be defined as the process where an individual becomes alienated or excluded from the educational environment and developmental opportunities of the school. Students may face the risk of dropping out of school due to various situations. For example, a student whose relationships with peers are problematic may withdraw from school over time. In this respect, school dropout, which is an important problem in school peer relations and peer environments, poses a significant risk to the educational processes of adolescents.

At all educational levels, it is expected and desired for students to successfully complete their current level of education and acquire the necessary skills. However, every year, in the world and in our country, many students face the problem of school dropout. According to European Union data, while the rate of early school leaving among 18-24-year-olds was approximately 11% in member countries in 2015, this rate was around 32% in Turkey. According to the 2021-2022 data of the Ministry of National Education, there are 19,155,571 students registered in a total of 70,383 schools/institutions. The risk of school dropout, which any student might face for a variety of reasons, is significant and cannot be overlooked.

The relationship between school dropout behavior and risky behavior within the education system falls within the scope of the work of school psychological counselors. Therefore, studies aimed at solving this problem can be examined within the scope of contemporary education, psychological counseling, and guidance services, which aim to develop students in all aspects.

Since there is no study in the local literature examining adolescents' risky behaviors and school dropout using the meta-analysis method, the aim of this study is to examine the studies on the relationships between school dropout and risky behaviors in adolescents in our country using the meta-analysis method. In this respect, it is thought that the study's holistic approach to studies on risky behaviors and school dropout will guide researchers working in this field and will make significant contributions to preventive guidance studies on the subject.

2. METHOD

During the research process, studies on school dropout in the literature were examined, and the meta-analysis model, one of the quantitative data analysis methods, was used to reveal the relationship between school dropout and various risky behaviors. The meta-analysis method is a technique used to systematically and statistically bring together the information and knowledge presented in the literature. Since the meta-analysis method is a statistical approach that enables the systematic compilation of knowledge from the literature, it combines a comprehensive literature review with statistical methods. For this reason, data were collected by first examining the literature during the research process. Subsequently, the statistical analysis of the data began. In the meta-analysis process, the "Google Scholar Search Engine," "Baidu Scholar," and "YÖK Thesis Index Search Engine," which have open data access and allow access to many research areas simultaneously, were used to collect data.

During the research process, a coding template was initially created using a Microsoft Excel file for the publications included in the research. The publication's citation information, sample size, correlation coefficient, and correlation direction information were added to the created template. Then, the data were transferred to the analysis file created with the third version of Comprehensive Meta-Analysis (CMA) software. Separate data structures were created in CMA software for each variable. The effect size coefficient to be used in the meta-analysis process is crucial. It has been observed in the literature that various effect size coefficients are used in the meta-analysis process. Cohen's d, Hedges' g, Glass' delta, and Fisher's Z are some of the effect size coefficients that can be used in the meta-analysis process. Şen and Yıldırım (2020) recommend using Fisher's Z for correlational research. A homogeneity test was performed

to decide on the model (fixed effects or random effects) to be used before the analysis. Q, I², and p values were examined. Fixed effects models were employed for data showing a homogeneous structure, and random effects models were used for data showing a heterogeneous structure. Additionally, in social sciences, it is more appropriate to use the random effects model since the data may not originate from a single universe. After these stages, meta-analysis was conducted, and the Fisher Z effect size coefficient, Standard Error, Variance, Z, and p values were examined. The smallest and largest values obtained within the 95% confidence interval were considered, and the analysis results were evaluated by taking into account the forest plots of the effect sizes. Additionally, funnel charts were examined to determine whether there was any publication bias during the research process. The Fisher Z coefficient determined in the obtained results was interpreted by converting it into the Pearson Product Moment Correlation Coefficient (r) in accordance with the structure suggested by Şen and Yıldırım (2020). Before conducting the meta-analysis, a homogeneity test is essential to ascertain the uniformity of the variables involved. In the meta-analysis processes conducted before the research, homogeneity test results were examined to determine the model structure.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

Upon examining the findings obtained during the research process, it is observed that there is a positive, moderately significant relationship between risky behaviors and school dropout in general. This may indicate that the probability of school dropout will increase in situations where risky behaviors are experienced and that risky behaviors will also increase in cases where school dropout occurs. However, since the literature data used in the research were collected from students already in the education system, it is not possible for this research to observe the development of student risky behaviors after school dropout. Although this research is limited in this respect, Holen et al.'s (2017) study comparing secondary school students in Norway, both with and without school dropout, suggests an increase in student risky behaviors after school dropout. Based on this, an inference can be made that risky behaviors may increase after school dropout occurs. In other words, this complex relationship structure indicates that if the student's connection with the school is broken, both students' behavior may deteriorate, and students whose behavior deteriorates may move away from school.

When the findings obtained are evaluated, it can be said that if the tendency for risky behavior increases in schools, the risk of school dropout may also increase, and additionally, if school dropout occurs, individuals may miss developmental opportunities. In this respect, studies on risky behaviors can be an important step in reducing school dropout.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZNİ

Yapılan bu çalışma alanyazın temelli bir meta-analiz çalışması olduğu için etik izin alınması zorunlu değildir. “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Yazar 1: Araştırma planı, kuramsal ve kavramsal çerçeve, veri toplama, yöntemin belirlenmesi, veri analizi (Katkı = %40)

Yazar 2: Araştırma planı, kuramsal ve kavramsal çerçeve, veri toplama, yöntemin belirlenmesi, veri analizi (Katkı = %40)

Yazar 3: Araştırma planı, kuramsal ve kavramsal çerçeve, biçimsel düzeltme (Katkı = %20)

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada sürecinde yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.